

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Monvmenta Paderbornensia

Ferdinand <II., Paderborn, Bischof>

Paderbornae, 1669

6. Egit Et Hic Celebrem Thietmallo Teste Trivmphvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11425

comm. reip. Rom. c. 6. Sicambros enim, ante emigrationem, finitimos Cheruscis, ubi Dethmoldia, & latè in diœcesi Paderbornensi habitasse, ex Dione suprâ probatum.

3. LOCA VASTA. Tum ob solitudinem, tum ob amplitudinem *Tentoburgiensi saltus*, qui in diœcesi Osna-brugensi exsurgens, per Ravensburgicum & Lippiensem comitatum, & totam Paderbornensem ditionem longissimo montium silvarumque tractu porrigitur. Vasta enim loca appellantur, quæ vel magnitudinis terminos excedunt, vel deserta & solitaria sunt, nec sine horrore peragantur. Vossius in etymolog.

3. SISTE VIATOR ITER. Vetus in monumentis, & frequens his verbis compellendi viatorem formula. Meretur hanc moram propter Vari cladem, & victoriam Caroli M. in Romanâ & Francicâ historiâ inclutus saltus.

4. HIC RAPTAS AQVILAS CLADIS MONVMENTA LATINÆ, &c. Tacit. l. i. An. Florus. lib. 4. c. 12. alique suprâ citati.

5. VARI RELIQUIASQUE DVCIS. Tac. lib. i. An. *Hand procul Tentoburgiensi saltu, in quo reliquie Vari, legionumque inssepulta dicebantur*, & locis glebosis caluæ, seu crania hominum disjecta, ossaque passim effodiuntur. Hamelman. in genealogiâ com. Lipp. Ilac. Pontanus lib. i. orig. Franc. c. 9.

6. EGIT ET HIC CELEBREM THIETMALLO TESTE TRIUMPHVM. Celebrem hinc triumphum Carolus M. egit, quia prælio, non auspicijs ejus tantum, ut pleræque alia, verum etiam ductu inito, interfuit, & ingentem victoriam, innumerabili hostium multitudine interfectâ, reportavit; Eginhardus in vit. Caroli. M. Astronomus in reb. gest.

gest. à Carol. M. apud Reuberum A. 783. Vita Caroli M. à Pithæo edita. Annales Francici incerti, sed vetusti scriptoris apud eundem. Poëta Anony. l. 16. A. 783. Adelmus Benedictinus. in Anna^l Reg. Franc. A. 783. Regino. in chron. Vrsperg in chron. eod. Anno.

Ex his omnium antiquissimus Eginhardus ita de hoc prælio scribit. *Hoc bellū licet per multum temporis spatium traheretur, ipse non amplius quàm bis acie conflixit; semel juxta montem, qui Osnegge dicitur, in loco Thietmelle nominato, & iterum apud Alam fluvium; & hoc uno mense, paucis quoq. interpositis diebus. His duobus prælijs hostes adeò profligati ac devicti sunt, ut ulterius regem neque provocare, neque venienti resistere, nisi aliquà loci munitione defensi, auderent.* Vita Caroli M. apud Pithæum: *Iterum rebellant Saxones, & Dominus Rex Carolus super eos ad Teotmali venit, ibi Saxones praparaverunt se ad pugnam in campo; sed viriliter Domino Rege Carolo pugnante Saxones terga vertunt, & Franci victores existunt: ceciditque ibi multitudo Saxonum, ita ut pauci fugâ evaserint.* Priusquam verò alterum prælium ad Hafaminijt, Paderbornam Carolus victor venit. Adelmus: *Aridente veris tempore, cum ad expeditionem Saxoniam se praparasset, nam de omnimodâ eorum defectione perlatum fuerat, priusquam de memoratâ Theodonis villâ se moveret, Hildigardis Regina uxor ejus decessit pridie cal. May. in vigiliâ ascensionis. Regino. Cujus funeri cum more solenni justa persolveret, in Saxoniam, sicut disposuerat, duxit exercitum. Cùmque Saxones in eo loco, qui Thietmelle vocatur, ad pugnam se praparare cognovisset, ad eos summâ celeritate contendit; commissoque cum eis prælio, tantâ eos cade prostravit, ut de innumerabili eorum multitudine perpauci evasisse dicantur; cùmque de loco prælij ad Padrebrunnam se cum exercitu recepisset, atque ibi castris positus partem exercitus, que*
adhuc

adhuc de Franciâ venire debuerat, opperiretur, audiuit Saxones in finibus Westphalorum Hasam ad hoc congregari, ut ibi cum eo, si venisset, acie confligerent. Quia in Thietmellensi pugnâ singularem Carolus M. Dei opem expertus fuerat, in ejus memoriam sacellum in monte *Osnegg* condidit, & utrique à divino auxilio nomen indidit. Poëta Anonym. l. c.

Sed tandem Carolus divino munere victor

Cæsis innumeris reliquos exinde fugavit.

Chron. Tremon. apud Stangefol. lib. 2. An. *Carolus Rex in monte, ab antiquo Asneggi dicto, milliare à Lemgau civitate distante, Saxones usque quo rebelles, iteratò aggressus, illos ad interuersionem occidit, & transfugas dissipat: quâ in pugnâ, manifestum ei divinum adfuit auxilium, ea propter religione tactus, ne ingratus erga Deum reperiretur, montem hunc divino cultui consecravit, montem sancti adjutorij eum baptizando, atque Ecclesiam ibidem fundando, ubi posterius multis seculis, pia & ab antiquo usitata devotione, illinc peregrinantes divinum auxilium non rarò senserunt.* Crancius lib. 2. Saxon. c. 4. *Ego montem accipio, in quo à memoria Karoli erecta est capella, divini auxilij nominata, hoc referens posteris, quod propter caeleste presidium in eo missum memoria ibi magni miraculi consecrata est. Laici vocant montem Sancti Adjutorij. Nomen Germanicum S. Hulffe diutissimè mansit, senum sermonibus, ut Reineccius in not. ad Poët. Anony. hætenus conservatum, & forte etiamnum manet; Sacellum verò desertum, imò funditus destructum.*

7. THIETMALLO. Loco ob antiquitatem maxime claro; utpote cui nomen *Teutoburgium* olim fuit, manetque quo ad priorem sui partem. *Thiet & Theut* re eadem, sola dialecto differunt, posterior verò pars, sive burgium solita Germanicorum populorum municipij gentilitiâque appellatio.

Lazius